

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В.В.ДОКУЧАЄВА**

Кафедра лісівництва ім. Б.Ф. Остапенка

Перший проректор _____

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Р.М.Шелудько

«28» серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК 2.2.5 «ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО»**

Рівень вищої освіти – початковий (короткий цикл)

Галузь знань – 20 «Аграрні науки і продовольство»

Спеціальність – 205 «Лісове господарство»

Освітньо-професійна програма «Лісове господарство»

Факультет лісового господарства

Харків – 2020

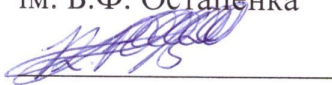
Робоча програма дисципліни «Лісомисливське господарство» для здобувачів галузі знань: **20 «Аграрні науки та продовольство»**, спеціальності: **205 «Лісове господарство»**, освітньо-професійної програми: «Лісове господарство» 28 серпня 2020 року.

Розробник: Горошко Віталій Віталійович – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри лісівництва ім. Б.Ф. Остапенка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лісівництва ім. Б.Ф. Остапенка Протокол від **27 серпня 2020 року № 1**

Завідувач кафедри лісівництва

ім. Б.Ф. Остапенка

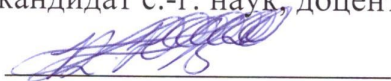
Карпець Ю.В.

Схвалено методичною комісією факультету лісового господарства.
Протокол від 28 серпня 2020 року № 1

/ Голова навчально-методичної комісії

факультету лісового господарства

кандидат с.-г. наук, доцент

М.М. Ведмідь

©Горошко В.В., 2020 рік

©ХНАУ ім. В.В. Докучаєва 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство Спеціальність: «205 Лісове господарство» Освітньо-професійна програма: «Лісове господарство»	Основна	
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів –3		2 -й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання – статті, реферати (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		4 -й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента– 4,3	Рівень освіти - початковий (короткий цикл)	Лекції	
		14 год	-.
		Практичні, семінарські	
		16 год	-
		Лабораторні	
		-	-.
		Самостійна робота	
		60 год.	-
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування у майбутніх спеціалістів знань і розуміння процесів організації та ведення мисливського господарства в Україні та Світу, теорії й практики розвитку цього напрямку та набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно основних етапів виробництва у галузі. Майбутній фахівець повинен засвоїти теоретичні знання та набуті практичні навички з питань щодо законодавчої бази ведення мисливського господарства та полювання, морфології та етіології мисливських тварин, їх збереження та відтворення, біотехнії, оцінки якості угідь, мисливського собаківництва, організації полювань тощо.

Завдання – надати студентам теоретичні знання та практичні навички щодо організації та ведення мисливського господарства; опанувати методику проведення обліку тварин та оцінювання мисливських угідь, ознайомитися з правилами та основними аспектами організації полювання, добування тварин та обробки добутих трофеїв.

Після вивчення курсу «Лісомисливське господарство» студент повинен застосовувати знання у професійній та природоохоронній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Лісомисливське господарство» здобувачі повинні оволодіти знаннями про:

- свої права і обов'язки як мисливця, власника мисливського господарства або робітника підприємства мисливського господарства;
- особливості формування популяцій мисливських тварин; утримання мисливських собак;
- організацію мисливських господарств врахуванням заходів сталого ведення господарства;
- методики обліку тварин та оцінки якості мисливських угідь.
- особливості організації полювань у мисливських господарствах України та Світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Лісомисливське господарство» здобувачі отримують компетенції:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності

1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

8. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.
9. Здатність розробляти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.
10. Здатність організовувати роботу малих колективів виконавців.
12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання

2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.
4. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового та мисливського господарства.
5. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності
7. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.
8. Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог.
13. Демонструвати повагу до етичних принципів та формувати етичні засади співпраці в колективі.

Міждисциплінарні зв'язки:

«Лісомисливське господарство» – є однією з базових дисциплін для системної підготовки фахівців у галузі аграрних наук та продовольства.

Під час її вивчення опираються на знання, одержані під час вивчення дисциплін «Лісівництво», «Недеревні ресурси лісу», «Дендрологія», «Економіка, організація і планування лісового господарства».

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ТА СВІТУ. МИСЛИВСЬКІ ТВАРИНИ УКРАЇНИ

Вступ. Основні положення ведення мисливського господарства
України та Світу.

Тема 2: Мисливські тварини України

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПОНЯТТЯ МИСЛИВСЬКІ УГІДДЯ. ОСНОВИ БІОТЕХНІЇ.

Тема 3: Мисливські угіддя

Тема 4: Біотехнічні заходи у мисливських господарствах України

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. МИСЛИВСЬКА ЗБРОЯ. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛЮВАННЯ УКРАЇНИ

Тема 5: Мисливська зброя

Тема 6: Особливості полювання України

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					с.р.
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Основні положення ведення мисливського господарства України та Світу. Мисливські тварини України													
Вступ. Основні положення ведення мисливського господарства України та Світу.	10	2	2			6							
Тема: Мисливські тварини України.	20	4	4			12							
Разом за модулем	30	6	6			18							
Змістовий модуль 2. Поняття мисливської угіддя. Основи біотехній.													
Тема: Мисливські угіддя	10	2	2			6							
Тема: Біотехнічні заходи у мисливських господарствах України.	20	2	2			16							
Разом за модулем	30	4	4			22							
Змістовий модуль 3. Мисливська зброя. Особливості полювання на Україні.													
Тема: Мисливська зброя.	15	2	4			11							
Тема: Особливості полювання України	15	2	2			9							
Разом за модулем	30	4	6			20							
Усього годин	90	14	16			60							

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва модуля, теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Змістовий модуль 1. Основні положення ведення мисливського господарства України та Світу. Мисливські тварини України			
1	Тема: Ознайомлення з законодавчою та нормативною базою щодо мисливського господарства України.	2	
2	Тема: Біологія, екологія, поведінка та сліди життєдіяльності основних мисливських	4	
Разом за модулем		6	
Змістовий модуль 2. Поняття мисливські угіддя. Основи біотехнії.			
3	Тема: Бонітування мисливських угідь України	2	
4	Тема: Біотехнічні заходи та споруди у мисливських господарствах України	2	
Разом за модулем		4	
Змістовий модуль 3. Мисливська зброя. Особливості полювання на Україні.			
5	Тема: Особливості будови мисливської вогнепальної зброї	2	
6	Тема: Спорядження мисливських набоїв	2	
7	Тема: Способи та види полювання дозволені на Україні.	2	
Разом за модулем		6	
Всього до виконання		16	

6. Теми лабораторних занять (не передбачено)

7. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Основні положення ведення мисливського господарства України та Світу. Мисливські тварини України	
Історичні зміни у фауні України за останнє тисячоліття	2
Національна самобутність мисливських традицій	6
Мисливські звірі на різних континентах Світу. Рідкісні мисливські птахи України.	10
Разом за модулем	18

Змістовий модуль 2. Поняття мисливські угіддя. Основи біотехнії.	
Мисливські господарства України	4
Громадські організації мисливців України	2
Характеристика кормової бази мисливських угідь Полісся	4
Характеристика кормової бази мисливських угідь Лісостепу та Степу	6
Економічні аспекти формування ремізів, кормових полів. Захист сільськогосподарських та лісових культур від пошкодження мисливськими тваринами.	4
Заготовка та зберігання кормів для підгодівлі мисливських тварин	2
Разом за модулем	22
Змістовий модуль 3. Мисливська зброя. Особливості полювання на Україні.	
Зброя найвідоміших європейських марок. Вітчизняна мисливська зброя. Особливості стрільби кулями та дробовими зарядами. Фото полювання України. Незаконні способи лову та добування мисливських тварин	5
Пристрілка рушниць під різноманітне прицільне обладнання. Типи куль для гладкоствольної зброї	2
Полювання на «тязі». Спорудження привади для хижаків. Полювання в заплавах Дунаю. Полювання в заплавах Дністра.	4
Календар мисливця України. Полювання з використанням не вогнепальної зброї.	4
Первинна обробка туші здобутого звіра чи птаха.	5
Разом за модулем	20
Всього до виконання	60

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1) Група методів за джерелом інформації і сприйняття навчальної інформації – **словесні** (лекція, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, її мовна обробка).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Лекція із застосуванням ігрових методів – застосовуються методи мозкової атаки, методи конкретних ситуацій та інші, коли здобувачі самі формулюють проблему і намагаються її вирішити.

Практичні заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачами відповідно до сформульованих завдань.

Індивідуальне заняття - форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Рольові ігри (інсценізація) – форма активізації здобувачів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні консультації, семестрові та екзаменаційні).

2) Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу: **індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні**;

3) Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – **репродуктивні та продуктивні** (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4) Група методів за ступенем управління навчальним процесом: навчання під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

9. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, лабораторно-практичних занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль знань здобувачів здійснюється за двома напрямками:

I – контроль систематичності та активності роботи на лабораторно-практичних заняттях;

II – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється у формі: *усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.*

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий / семестровий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота						Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
15	15	15	15	15	15	20	100

Теми змістового модуля 1 – T1–T2. Теми змістового модуля 2 – T3–T4. Теми змістового модуля 2 – T5–T6.

11. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82– 89	B	добре	
75– 81	C		
66– 74	D	задовільно	
60– 65	E		
35– 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0– 34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Горошко В.В. Лісомисливське господарство: навч. посібник / В.В. Горошко; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. - Х.: ХНАУ, 2013. - 93 с.

2. Горошко В.В. Методичні рекомендації до виконання лабораторних (практичних) робіт з лісомисливського господарства/ В.В. Горошко, Ю.М. Біла, А.Ю. Гордіященко, О.Ю. Кальченко; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. - Х.: ХНАУ, 2020. – 32 с.
3. Новіцький Р. О., Домніч В. І. Основи мисливствознавства: Навч. посібник. - Д.: Артлогос, 2011. - 72 с.

13. Рекомендована література

Рекомендована література

Основна:

1. Банников А.Г. Охотничье-промысловые звери и птицы СССР / А.Г. Банников, С.М. Чепенский. – М.: «Лесная промышленность», 1973. – 464 с.
2. Горошко В.В. Лісомисливське господарство / В.В. Горошко; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. - Х.: ХНАУ, 2013. - 93 с.
3. Герасимов Ю.А. Охотничьи самолеты и самолетный промысел: Справочник. — М.: Агропромиздат, 1990, — 192 с.,
4. Герасимов Ю.А. Справочник егеря / Ю.А. Герасимов. – М.: ВО «Агропромиздат», 1988. – 271 с.
5. Герцег А.Б. Охота в иллюстрациях / А.Б. Герцег. – Мартин, ЧССР, 1983. – 581 с.
6. Граков Н.Н. Охотничье хозяйство СССР / Н.Н. Граков. – М.: «Лесная промышленность», 1973. – 405 с.
7. Закон України «Про охорону навколишньої природної середовища» (1989) (Документ 1264-ХІІ, чинний, поточна редакція 12.10.2018)
8. Закон України «Про тваринний світ» (1993) (2894-ІІІ, чинний, поточна редакція від 04.10.2018).
9. Закон України про мисливське господарство та полювання (22 лютого 2000 року N 1478-ІІІ)
10. Заславский М. А. Изготовление чучел муляжей и моделей животных. – Л.: Наука, 1968. – 345 с.
11. Заславский М. А. Изготовление чучел птиц, скелетов и музейных препаратов. – М.-Л.: Наука, 1966. – 250 с.
12. Інструкція з методів обліку чисельності мисливських тварин / І. Т. Гулик, І. М. Шейгас, О. В. Струтинський – Х.: УкрНДІЛГА, 2019. – 74 с.
13. Кун А. Э. Техника безопасности на охоте / А.Э. Кун. – М.: из-во «Физкультура и спорт», 1957. – 150 с.
14. Лебедев О.А. Все об охоте / О.А. Лебедев. – М.: ООО «Дом словянской книги», 2005. – 287 с.

15. Мантейфель П.А. Настольная книга охотника спортсмена / П.А. Мантенфель, В.В. Архангельский, В.Е. Герман, Г.И. Иванов. – М.: из-во «Физкультура и спорт», 1955. – 397 с.
16. Наказ Державного комітету лісового господарства України від 12 березня 2004 року № 31 «Про затвердження Порядку видачі паспортів на собак мисливських порід».
17. Наказ Державного комітету лісового господарства України від 21.06.2001 N 56 «Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь»
18. Наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10 червня 2013 року № 356 «Про затвердження Положення про мисливське собаківництво України»,
19. Новіцький Р. О., Домніч В. І. Основи мисливствознавства: Навч. посібник. - Д.: Артлогос, 2011. - 72 с.
20. Пахомов О. Є. Виготовлення зоологічних наочних посібників та наукових колекцій: Навч. посіб. – Д.: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2006. – 318 с.
21. Слепых С.С. Современная русская охота / С.С. Слепых. – Ростов на Дону: «Феникс», 1997. – 464 с.
22. Шейгас І.М. Порадник егеря / І.М. Шейгас, М.В. Шадура, А.М. Шадура, М.С. Гунчак, М.І. Шейгас. Х.: «Нове слово», 2009. – 190 с.
23. Штейнгольд Э.В. Все об охотничьем оружии / Э.В. Штейнгольд. М.: «Лесная промышленность», 1978. – 154 с.

Допоміжна:

9. Домнич В.И. Динамика чисельности популяции лисицы в Украине/ ВИ Домнич, АГ Вязовская, АВ Домнич, ИВ Делеган // Науковий висник НЛТУ 2010. С. 20-22
10. Домнич В.И. Пищевое поведение волка при увеличении его численности в антропогенных ландшафтах юго-востока Украины / ВИ Домнич, ИА Смирнова, ВЕ Вовченко // Вісник Донецького ун-ту. Сер. А: Природничі науки.–2008.–Вип 1. С. 306- 310
11. Дормидонтов Р.В. Твоя первая охота / Р.В. Дормидонтов, Н.А. Валков. – М.: из-во «Физкультура и спорт», 1976. – 159 с.
12. Лысенко В.И. Гусеобразные.-Фауна Украины. Т. 5. Птицы, вып. 3. Киев, Наукова думка: 1-208
13. Лысенко В.И. Гуси и охота на них : [краткий полевой определитель] / В. И. Лысенко, Л. Ф. Назаренко, А. А. Тилле, Н. В. Василенко.– Одесса : Все живое, 1997.– [20] с. : ил.– (Птицы в природе; вып. 1) .

14. Мантейфель П.А. О реконструкции охотничье-промысловой фауны млекопитающих СССР // Социалистическая реконструкция и наука. 1934 а. Вып. 2. С. 41–53.
15. Новак Я.В.. Сучасний стан та перспективи розвитку криміналістичного дослідження вогнепальної зброї : дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Київський національний ун- т внутрішніх справ. — К., 2007. — 201арк.
16. Черваков В.Ф. Судебная баллистика /В.Ф. Черваков. М.: Юриздат, 1937. — 248 с.

Інформаційні ресурси

Електронний ресурс — Режим доступу: <http://animal-photos.ru>
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://huntingukraine.com>
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://hunts.in.ua>
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://like-200/com>
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://onlinephotographers.ru>
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://photo.i.ua>
Електронний ресурс — Режим доступу: http://trofey.house/uk/obrobotka_trofeyev.html
Електронний ресурс — Режим доступу: <http://tropaohotnika.ru>
Електронний ресурс — Режим доступу: <https://kigp.ru/uk/ohotnichi-trofei-obshchaya-informaciya-o-trofeinoi-ohote-tonkostyah-oformleniya/>